
ПРАВНА ПРАКСА

Гордана АЈНШИЛЕР ПОПОВИЋ
судија Привредног апелационог суда

РЕШЕЊЕ НЕКИХ ПРОБЛЕМА У СПРОВОЂЕЊУ ПОСТУПКА СТЕЧАЈА У СЛУЧАЈУ ДУГОТРАЈНЕ НЕСПОСОБНОСТИ ПЛАЋАЊА

Новину Закона о стечају представља посебни поступак у случају дуготрајне неспособности за плаћање, који је регулисан одредбама чланова од 150 до 154 Закона о стечају.

Чланом 150 Закона о стечају предвиђено је да је Организација која спроводи поступак принудне наплате, у обавези да једном месечно и то последњег дана у месецу, са пресеком стања на тај дан, свим судовима, надлежним за спровођење стечајног поступка, достави обавештење о правним лицима са њихове територије која су трајније неспособна за плаћање, јер су потпуно обуставила сва плаћања у периоду од најмање једне године. Од наведене обавезе изузета су правна лица која су у поступку реструктурирања у складу са прописима који уређују поступак приватизације.

Наведена обавештења често садрже многе пропусте и судска пракса је морала решити дилему судова како поступати у тим ситуацијама, па је на питање:

„Како поступити са обавештењима када НБС достави податке за лице које као такво нема статус правног лица? Да ли се ово обавештење може уподобити предлогу и са њим поступати сходно чл. 57 Закона о стечају? – на седници одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда, усвојен одговор:

„...Уколико достављено обавештење организације која спроводи поступак принудне наплате не садржи податке означене у одредбама

чл. 150 став 1 у вези чл. 56 став 2 тач. 1, 3, 4 и 6 Закона о стечају, стечајни судија не би могао да донесе решење из чл. 150. ст. 4. Закона о стечају, већ би без потребе да налаже подносиоцу уређење или дојуну обавештења (јер се и не ради о предлогу као иницијалном акту), службеном белешком констатиовао да поступање по истом није могуће као и разлоге за такву оцену.“

Стечајни судија по пријему наведеног обавештења, уколико је исто сходно изнетом потпуно и уредно, по службеној дужности доноси решење о покретању претходног стечајног поступка, који има за циљ да утврди постојање правног интереса стечајног повериоца или дужника за спровођење поступка стечајног. Наведеним решењем о покретању претходног поступка, стечајни судија, одређује висину предујма и рок од 60 дана од дана објављивања решења у коме повериоци или стечајни дужник могу тражити спровођење стечајног поступка уз полагање предујма. Наведено решење према одредбама Закона објављује се на огласној табли суда и против њега није дозвољена жалба. Закон о стечају не предвиђа обавезу доставе наведеног решења АПР-у, па се у пракси поставило и то питање потребе такве доставе. Да би се уједначила пракса Привредни апелациони суд је усвојио следећи одговор:

„Одредбама члана 150 став 4 Закона о стечају, прописано је да по пријему обавештења из става 1 истој члана, стечајни судија по службеној дужности доноси решење о покретању претходног стечајног поступка у коме се утврђује и постојање правног интереса повериоца за спровођење стечајног поступка.

Чланом 151 став 2 Закона о стечају је прописано да се решење из члана 150 став 4 истој закона објављује на огласној табли суда и против њега није дозвољена жалба.

Одредбама члана 10 став 3 Закона о стечају прописано је да све огласе, решења и други акти за које је овим законом прописано да се објављују на огласној табли суда, суд истој дана, одмах по доношењу предметног акта, доставља регистру привредних субјеката, односно другом одговарајућем регистру, који је дужан да такав оглас, решење или други акт истој дана, и по одмах по пријему, објави на својој интернет страни или на други одговарајући начин уколико тај регистар нема своју интернет страни.

Имајући у виду циљане одредбе суд је у обавези да и решење о покретању претходног стечајног поступка, донето у смислу одредаба чл. 150 став 4 Закона о стечају, и када њиме није одређена мера обезбеђења, достави Агенцији за привредне регистре, сходно одредби чл. 10 Закона о стечају, јер се ради о примени начела јавности и информисаности, чије је јавно утврђење у овим одредбама Закона о стечају а

чија примена није искључена одредбама члава X Закона о стечају, којим је уређен посебан поступак стечаја у случају дуготрајне неспособности за плаћање.“

У пракси је било дилеме и да ли се наведено решење обавезно доставља стечајном дужнику, посебно из разлога што на исто није дозвољена жалба, а имајући у виду да се ради о дуготрајно инсолвентним лицима које је најчешће немогуће наћи на адреси која је као адреса њиховог седишта уписана у регистар код АПР-а, што ствара посебне проблеме у погледу могућности доставе истог. Судска пракса је кроз одлуке изнела јединствен став да се решење мора доставити и стечајном дужнику. Тако је у одлуци Привредног апелационог суда Пвж. 592/10 од 16.8.2010. године изнето:

„...Према изричитим одредбама члана 151 став 2 Закона о стечају, суд је дужан да наведено решење истакне на ојласној табли суда, а у смислу члана 10 Закона о стечају сва решења која се истичу на ојласној табли суда морају се доставити истога дана и Агенцији за привредне регистре како би она исте објавила на свом сајту. На наведено начин испуњава се начело информисаности и јавности. Наведено начело пре свега значи повериоце стечајног дужника и служи њиховом блаовременом обавештавању да је окренути преходни стечајни поступак над правним лицем које је њихов дужник, а све у циљу њиховог упознавања са том чињеницом и доношења одлуке да ли ће улазити предујам у висини коју решењем по окретању преходног стечајног поступка одмери суд и тиме омогућиће спровођење стечајног поступка као и у циљу упозорења поверилаца да уколико предујам не буде улаћен наступају законске последице у смислу члана 153 Закона о стечају, односно суд доноси решење којим се утврђује истојање стечајног разлога, и стечајни поступак отвара и затвара истим решењем. Истога објавом наведеног решења на ојласној табли суда и доставом у АПР ради објаве на сајту наведене Агенције, испуњено је начело јавности и информисаности. Међутим да би се омогућило расправљање странкама о чијим се правима и стању у поступку стечаја одлучује, наведено решење неопходно је доставити и стечајном дужнику доставом на адресу која је као адреса седишта уписана у регистар АПР, а уколико таква достава не буде могућа, достављање стечајном дужнику може се извршити приближањем одлуке-решења на ојласну таблу суда, чиме ће се сходном применом одредаба Закона о парничном поступку по истеку рока од 8 дана смањити да је исто достављено стечајном дужнику. Наведено уредно достављање решења о окретању преходног стечајног поступка стечајном дужнику предуслов је којим се њему омогућава да расправа у наведеном поступку, односно да одлучи да ли ће извршити улашћу предујма који је одмерен цитираним решењем и тиме омогућиће

расправљање о постојању стечајног разлога, или ће због изостанка улагача предујма, стечајни постојак над истим лицем бити само оговорен и уз констатацију да не постоји интерес за његово спровођење закључен на основу члана 153 Закона о стечају. Стога решење о прекршању претходног стечајног постојка било је неопходно на наведени начин доставити стечајном дужнику и тиме му омогућити расправљање.

Како је првостепен суд према стању у списима пројектно да то учини, начињена је апсолутно битна повреда из члана 361 став 2 тачка 7 Закона о парничном постојку јер се основано у жалби наводи да је пројектовањем уредне доставе решења о прекршању претходног стечајног постојка самом стечајном дужнику ускраћено право и могућност расправљања пред судом, односно право и могућност да улагачом предујма обезбеди расправљање о постојању стечајног разлога.“

Пракса је наметнула и питање како у току претходног поступка заштити имовину стечајног дужника (ако је он има), и како запосленима омогућити да остваре права из рада, односно ко ће им закључити радне књижице и обавити друге неопходне радње. Становиште судова је да се у ситуацијама када стечајни судија процени да је потребно, управо због заштите имовине или закључења радних књижица или слично, у претходном поступку може одредити мера обезбеђења одређивањем привременог стечајног управника који би се старао за наведено.

Пракса, међутим, још није решила јако спорно питање права стечајног управника на накнаду трошкова и награду за рад у тој фази поступка, као и ко би био дужан да је истим накнади односно исплати, уколико има права на њих.

Према Закону о стечају, ако у законском року од 60 дана, буде уплаћен одмерен предујам, стечајни судија без одлагања заказује рочиште ради расправљања о постојању стечајног разлога и отварања стечајног поступка у ком се случају даљи поступак одвија према одредбама Закона о стечају које регулишу редовни поступак стечаја. То је ситуација у којој се прелази на примену општи норми о спровођењу стечајног поступка.

Уколико, међутим, предујам не буде уплаћен у наведеном року, по самом закону ће се сматрати да не постоји правни интерес поверилаца и стечајног дужника за спровођење стечајног поступка, у ком случају се решењем истовремено утврђује испуњеност стечајног разлога, трајније неспособности плаћања; отвара стечајни поступак над дужником; утврђује да не постоји интерес поверилаца и стечајног дужника за спровођење стечајног поступка и истим решењем одмах закључује исти стечајни поступак. Закон прописује да се наведено решење објављује на огласној табли суда и доставља регистру привредних субјеката.

Судска пракса је међутим заузела становиште да се исто решење, такође мора доставити и стечајном дужнику и то на идентични начин као и решење о покретању претходног стечајног поступка, јер је он странка у поступку о чијим се правима и статусу у истом одлучује.

Жалбу против решења из члана 153 став 2 Закона о стечају могу изјавити стечајни дужник и поверилац, па се стога у пракси формирало и мишљење да поверилац уз жалбу против наведеног решења мора суду доставити и доказе о постојању свог потраживања према стечајном дужнику (веродостојне или извршне исправе које указују на постојање и висину дуга), јер на наведени начин чини вероватним свој статус повериоца, а то значи и легитимацију за подношење жалбе.

Стечајни судија ће ценити вероватност потраживања на основу наведених доказа, па уколико оцени да жалилац није доставио доказе који чине вероватним његово потраживање, а тиме и његово својство повериоца, жалба ће се одбацити као недозвољена, јер је поднета од стране неовлашћеног лица.

Рок за жалбу је 30 дана од дана објаве решења на огласној табли суда. На наведени начин се, међутим, лако може оценити благовременост жалбе повериоца али не и жалбе стечајног дужника.

Како се решење мора према ставу праксе, доставити и стечајном дужнику – поставља се питање како ценити благовременост његове евентуално уложене жалбе на наведено решење.

У судској пракси је кроз одлуке заузето мишљење да је код оцене благовремености жалбе стечајног дужника, потребно увек применити критеријуме који су за стечајног дужника повољнији, па ће тако благовремена бити и жалба која је уложена по протеку рока од 30 дана од дана објављивања решења из члана 153 Закона о стечају на огласној табли суда, уколико је иста поднета у општем року за жалбу у стечајном поступку – 8 дана, од дана уручења истог решења стечајном дужнику.

У случају доношења решења из члана 153 Закона о стечају поступак са имовином стечајног дужника предвиђен је чланом 154 Закона о стечају. Цитираним чланом предвиђено је да решење донето у смислу члана 153 став 1 Закона о стечају, по својој правноснажности представља основ за брисање привредног субјекта из регистра привредних субјеката, те да потом имовина стечајног дужника прелази у својину Републике Србије, чиме се не дира у раније стечена права обезбеђења и приоритетног намирења поверилаца на предметној имовини. Република Србија међутим не одговара за обавезе стечајног дужника. Предвиђено је и да Република Србија може ступити уместо стечајног дужника у парницу која се води по његовој тужби за наплату потраживања или предају ствари, а да се имовином управља и располаже према Законима који регулишу поступање са имовином Републике Србије.

У погледу форме наведеног решења, према судској пракси довољно је да суд у решењу наведе да имовина стечајног дужника по правноснажности истог, прелази у имовину Републике Србије без набрајања о којој се конкретної имовини ради. Наведено је неминовно јер суд у том тренутку и нема поузданих сазнања о укупној имовини стечајног дужника и ближним подацима који је опредељују, а основ промене власника наведене имовине је сам Закон о стечају, па је стога решење суда само деклараторне природе.

Важно је нагласити да се наведеним нормама којима се имовина стечајног дужника, по закључењу стечаја преноси у имовину Републике Србије, оспорава уставност, о чему ће вероватно морати да се изјасни и Уставни суд Србије.

Важно је за судску праксу и питање поступања судова у случају да је дошло до деблокаде рачуна стечајног дужника односно лица о коме је организација која врши принудну наплату доставила обавештење, и то после доношења решења о покретању претходног стечајног поступка, а пре доношења решења о отварању истог. Привредни апелациони суд је ради решења спорне ситуације усвојио следећи одговор:

„У пословику стечаја који се покреће по службеној дужности а сходно одредбама чл. 150 до 155 Закона о стечају, поред одлука тројисаних одредбама чл. 152 и 153 Закона о стечају, моју се доносили и друге одлуке а јавно ујорилише за то послови у ошћим одредбама Закона о стечају јер њихова примена није искључена одредбама главе X Закона о стечају којима је уређен посебан пословиак стечаја услед дуготрајне неспособности за плаћање.

Своја имајући у виду наведено, ако је стечајни дужник деблокирао рачун, нису испуњени законски услови, па суд неће донети решење о отварању и зајварању стечајној пословику, из члана 153 Закона о стечају.“

За оцену испуњености услова за стечај због дуготрајне неспособности плаћања, важно је решити и ситуацију у којој је у току законом предвиђеног периода дуготрајне блокаде рачуна, дошло до прекида исте односно рачун је био привремено деблокиран и са истог су вршена одређена плаћања. Према судској пракси блокада рачуна дужника мора бити непрекидна и сваки прекид исте води оцени да нису испуњени законски услови за стечај због дуготрајне неспособности плаћања. У наведеном смислу усвојен је и одговор Привредног апелационог суда.

Поступак стечаја због дуготрајне немогућности плаћања, представља потпуну новину уведена Законом о стечају, којом се желело регулисати ситуација у којој већ дужи период постоје привредни субјекти који суштински не послују, а нико на њима не покреће стечај, те они

тако егзистирају само у привредним регистрима. Описани пут је у ствари начин да се, уколико за то има воље и интереса самог стечајног дужника и поверилаца стечајни поступак спроведе и закључи, а уколико наведене воље и намере, а пре свега интереса, нема, односно уколико нико није спреман на предујам трошкова стечајног поступка, наведени стечајни дужник по спровођењу специфичног, законом прописаног, брзог поступка буде брисан из регистра привредних субјеката, а имовина таквог правног субјекта ће постати имовина Републике Србије.

Судска пракса је за сада решила само неке од многобројних дилема које су се појавиле у примени цитираних норми односно у спровођењу посебног поступка стечаја због дуготрајне немогућности плаћања стечајног дужника, а многи од проблема тек чекају своја решења.